

STORTINGET

Innst. 238 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:107 S (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Kari Elisabeth Kaski, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Kathy Lie og Grete Wold om å ta kommersielle aktører ut av skolen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen straksinnføre krav om annonseblokkering på alle skolens digitale enheter, både på skolens område og dersom enhetene er med elevene hjem.
- Stortinget ber regjeringen legge fram forslag i statsbudsjettet for 2026 om midler til å opprette et nasjonalt testsenter som bistår kommuner og skoleeiere med å vurdere personvern og sikkerhet i de konkrete digitale tjenestene som benyttes i skolen.
- Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal katalog over digitale tjenester som er godkjent med tanke på personvern/sikkerhet.
- Stortinget ber regjeringen opprette en personvern-norm for skolesektoren etter modell av helsenormen (Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren), og komme tilbake til Stortinget på egnet måte innen juni 2026.
- Stortinget ber regjeringen sette ned et lovutvalg som skal vurdere elevenes rettigheter og personvern i barnehage og skole, og foreslå reguleringer som skal gjelde for kommersielle aktører som tilbyr

digitale tjenester rettet mot barn og unge. Regjeringen bes også foreslå hvordan lovverket skal håndheves.

- Stortinget ber regjeringen utrede et forbud mot kommersielle kontrakter med skoler der barn blir brukt i reklameøyemed.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun har uttalt seg om forslaget i brev av 24. mars 2025. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. De skriftlige innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Linda Hofstad Helleland og Kari-Anne Jønnes, fra Senterpartiet, Kjerstin Wøyen Funderud og Marit Knutsdatter Strand, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Komiteen er opptatt av at alle elever skal ha en trygg skole, tuftet på pedagogikk og fri for reklame i tråd

med opplæringslova § 27-1. Komiteen merker seg at statsråden i sitt svarbrev viser til allerede pågående arbeider i departementet.

Komiteen merker seg også at det i både sosiale medier og i tradisjonelle medier har vært et stort engasjement hva angår digitalisering i skolen, og at dette er en sak som engasjerer mange foreldre.

Komiteen er enig i at det i dag fremdeles er utfordringer med reklame i norsk skole, jf. NOU 2022:11 Ditt personvern – Vårt felles ansvar – Tid for en personvernpolitikk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er kritiske til om digitaliseringen har gått for fort frem og på bekostning av blant annet beskyttelse av barns personvern, vern mot skadelig innhold og reklame. Disse medlemmer deler forslagsstillernes engasjement for at barns personvern ivaretas og beskyttes mot reklame. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i regjering har iverksatt mange tiltak som i sum vil bidra til å styrke personvernet til barn og elever og hindre at de blir eksponert for uønsket innhold på nett når de arbeider på skolen og hjemme.

Disse medlemmer viser videre til at det i statsbudsjettet for 2023 ble bevilget midler til å utrede hvordan man best kan opprette felles støttetjenester til skoleiere og skoleledere. Hensikten med å opprette felles støttetjenester er å møte utfordringene kommuner, fylkeskommuner og private barnehage- og skoleiere har med å etterleve regelverket når de skaffer seg og bruker digitale læremidler, læringsressurser og plattformer, slik at elevenes persondata ikke kommer på avveie og kan brukes kommersielt til profilering og målrettet reklame. Videre har regjeringen tatt initiativ til etableringen av en nasjonal tjenestekatalog. Læremiddelkatalogen skal gi en søkbar oversikt over digitale læremidler, og det er foreslått at katalogen skal kunne vise vurderingene av personvern og universell utforming som felles støttetjenester gjennomfører.

Videre viser disse medlemmer til at regjeringen har varslet innføring av aldergrense på sosiale medier, samt en egen stortingsmelding om trygg digital oppvekst, som vil bli lagt frem våren 2025. På bakgrunn av igangsatt arbeid og tiltak på området støtter ikke disse medlemmer forslagene fremmet i representantforslaget.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil påpeke at man allerede har et lovverk som forbyr reklame som kan skape kommersielt press eller påvirke elevers holdninger, oppførsel og verdier på en uheldig måte. Dette gjelder både på skolens område, i lærebøker og andre læremidler som brukes i undervisningen. Disse medlemmer mener forslagene som fremmes, vil medføre økt byråkrati og i

tillegg er unødvendig inngripende og overflødige. Disse medlemmer støtter derfor ikke representantforslaget.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det er viktig med en kritisk tilnærming til digitale enheter i skolen og hvordan digitalisering utfordrer elevenes personvern. Derfor er det viktig med økt bevissthet knyttet til de problematiske sidene med digitale enheter og at barnas særskilte krav på vern ivaretas.

Disse medlemmer viser til at digitalisering i skolen er en sak som engasjerer bredt, og som behøver tiltak som sikrer en trygg skole som også beskytter elevene fra reklame gjennom digitale enheter. Disse medlemmer viser til statsrådens uttalelse, hvor det redegjøres for flere initiativ og grep som allerede er igangsatt av regjeringen. Disse medlemmer mener det er viktig at tiltak ikke bidrar til mer byråkrati, unødvendig detaljstyring og kostbare utredninger.

Medlemmen i komiteen frå Raudt er uroa for at kommersielle aktørar får stadig meir plass i norske klasserom. Den ukritiske digitaliseringa har ført til at så og seia alle elevar i skulen har tilgang på ein eller annan form for eiga digital eining. Dette opnar opp for eit hav av reklame og kommersielt press på kvar einskilde elev. Denne medlemmen har tidlegare spurt statsråden om dette er i tråd med opplæringslova sitt forbod mot reklame, jf. Dokument nr. 15:1610 (2024–2025). Samstundes har ein også sett, slik avisa Klassekampen, 15. januar 2025, har vist, at nokre skular inngår eigne kontraktar med aktørar som Apple, som så viser seg å bli styrande for kva læremiddel lærarane kan nytta i undervisinga. Slik hamnar også dei kommersielle aktørane i potensiell strid med lærarane sine pedagogiske vurderingar.

Denne medlemmen støttar forslaga, fordi det er naudsynt med eit klarare regelverk og gode rammer rundt dette.

Komiteens medlem fra Venstre deler forslagsstillernes bekymring for beskyttelse av barn og unge på digitale flater. Dette medlem viser til at Venstre tidligere har foreslått å nedsette et lovutvalg som skal gjennomgå og foreslå endringer i regelverk for å beskytte barn og unge på digitale flater, forbud mot atferdsbasert markedsføring rettet mot barn, og forbud mot bruk av barns personopplysninger til atferdsbasert markedsføring, uavhengig av om markedsføringen er rettet mot barn eller voksne.

Dette medlem viser til Skolelederforbundets høringsinnspill, der forbundet skriver at:

«[] ser positivt på tiltakene som er foreslått, og mener de er viktige for å sikre elevenes personvern og

sikkerhet. Vi har likevel noen betenkeligheter og utdyper dette i vårt høringssvar. Skolelederforbundet støtter kravet om annonseblokkering på alle skolens digitale enheter, både på skolens område og dersom enhetene er med elevene hjem. Dette vil bidra til å beskytte elevene mot uønsket kommersiell påvirkning og sikre et trygt digitalt læringsmiljø. Vi erkjenner imidlertid at implementeringen av annonseblokkering kan være teknisk krevende og vil kreve samarbeid med teknologileverandører samt kontinuerlig oppdatering for å sikre effektiv blokkering.»

Dette medlem mener høringsinnspillet viser at arbeidet med å beskytte barn og unge på digitale flater ikke bare handler om det som skjer i skoletiden. Det handler også om tiden utenfor skolen, og krever samarbeid med teknologileverandører og kontinuerlig oppdatering. Dersom man skal nå målet, er det viktig at skoleeier er sitt ansvar bevisst, og at ikke skoleledere og andre ansatte blir stående alene med ansvaret. Dette medlem mener at forslagene i representantforslaget, som i stor grad sammenfaller med Forbrukerrådets anbefalinger i rapporten Kommersiell utnyttning av barn og unge på nett, vil være et positivt bidrag til å gi barn og unge bedre beskyttelse på digitale flater, og dette medlem støtter derfor forslagene.

Reklameforbud

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, viser til at det allerede finnes et særskilt krav om at elevene ikke skal bli utsatt for visse typer reklame i opplæringslova § 27-1 og i privatskoleloven § 7-1 a. Forbudet innebærer at skoleeier skal sørge for at elevene ikke blir utsatt for reklame som er egnet til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påvirke holdninger, oppførsel og verdier, blant annet på skolens område, i lærebøker og andre læremiddel som blir brukt i opplæringen. Flertallet understøtter at det er skoleeier sitt ansvar å sørge for at internett og apper som brukes i opplæringen, ikke er i strid med reklamereglene i opplæringsloven. Videre viser flertallet til at det er utarbeidet en veileder om hvordan elever kan beskyttes mot uønsket og skadelig innhold på nett. I denne veilederen fremkommer det tydelig at elever i barneskolen bare skal ha tilgang til utvalgt innhold på sine enheter, og at både ungdomsskolen og videregående må bruke oppdaterte filtre for å stenge ute uønsket og skadelig innhold. Flertallet forventer at skoleeier følger veilederen og beskytter sine elever mot skadelig innhold.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt mener det er viktig at skolens digitale enheter ikke tillater annonser, slik at elevene beskyttes fra reklame i tråd med gjeldende lov.

Disse medlemmer er kjent med veilederen fra Utdanningsdirektoratet som beskriver hvordan elever

kan beskyttes mot uønsket og skadelig innhold på nett, men erfarer at det er stor variasjon i hvordan veilederen følges opp fra den enkelte skole og kommune. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om annonseblokkering på alle skolens digitale enheter, både på skolens område og dersom enhetene er med elevene hjem. Disse medlemmer mener dette vil bidra til å beskytte elevene mot uønsket kommersiell påvirkning og sikre et trygt digitalt læringsmiljø.

Disse medlemmer fremmer i tillegg følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at barns personvern ivaretas, og at barn ikke utsettes for reklame på skolens enheter og i tjenester elevene benytter som del av undervisningen.»

«Stortinget ber regjeringen utrede et forbud mot avhengighetsskapende mekanismer, samt sikre effektiv og avskrekkende håndheving av regelverket overfor næringsdrivende som bryter barns rettigheter på nett.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at mange digitale tjenester baserer sin forretningsmodell på å samle inn omfattende personopplysninger fra brukerne for å kunne målrette reklame. Når barn benytter seg av disse tjenestene i skolesammenheng, blir de utsatt for omfattende kommersiell overvåkning.

Disse medlemmer viser videre til høringsinnspillet fra Forbrukerrådet:

«I tillegg bør det tas omfattende grep for å redusere det kommersielle presset barn utsettes for på skolen. Et første steg bør være å innføre annonseblokkere på alle skolens enheter, i tråd med kravene i opplæringslova.»

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen straksinnføre krav om annonseblokkering på alle skolens digitale enheter, både på skolens område og dersom enhetene er med elevene hjem.»

Disse medlemmer viser at skoleeier har en stor bestillermakt, men at denne bestillermakten ikke har blitt forvaltet godt nok i flere kommuner. Som resultat har man blant annet sett at norske elever og lærere ved flere Oslo-skoler har blitt brukt i reklame for en stor kommersiell aktør som Apple. Da foreldre ble gjort oppmerksomme på videoen, prøvde en gruppe av foreldre å stoppe innspillingen, uten å nå igjennom med sine innvendinger. Disse medlemmer mener det er svært uheldig at det inngås kontrakter mellom skoleeier og kommersielle aktører, hvor elever og lærere blir brukt i reklameøyemed, eller i kontrakter hvor elevenes

personvern ender opp som en handelsvare med internasjonale kommersielle aktører.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede et forbud mot kommersielle kontrakter med skoler der barn blir brukt i reklameøyemed.»

Disse medlemmer viser til høringsinnspillet fra Forbrukerrådet, hvor de skriver følgende:

«Det bør også vurderes om norsk offentlig sektor skal utvikle ikke-kommersielle alternative tjenester til bruk i skolen, og om det generelt bør legges føringer for å ta i bruk digitale tjenester med åpen kildekode. Ikke-kommersielle alternativer kan lages for å være alderstilpasset og med innebygd personvern, og åpen kildekode gjør det enklere å vurdere om tjenestene bryter med barns rettigheter.»

Disse medlemmer deler Forbrukerrådets ønske om å vurdere om norsk offentlig sektor skal utvikle ikke-kommersielle alternative tjenester til bruk i skolen, da dette vil kunne være et viktig grep i å sikre kontroll over barnas personvern og sikkerhet i norsk skolehverdag.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for utvikling av ikke-kommersielle alternative tjenester til bruk i skolen, og vurdere hvorvidt det bør legges føringer for å ta i bruk digitale tjenester med åpen kildekode, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Disse medlemmene er opptatt av at det regelverket som i dag eksisterer i opplæringslova, må brukast meir aktivt. Opplæringslova § 27-1 seier tydeleg at kommunen og fylkeskommunen «skal sørge for at elevane ikkje blir utsette for reklame som er eigna til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påverke haldningar, oppførsel og verdiar, mellom anna på skolen sine område, i lærebøker og andre læremiddel som blir nytta i opplæringa». At det då kan vera fritt fram for elevar å bruka nettstader som er fulle av algoritimestyrt reklame, er for desse medlemmene uforståeleg.

Medlemmen i komiteen frå Raudt fremjar på denne bakgrunnen følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa vurdere kva nettstader og appar som skal rammast av reklameforbodet i opplæringslova § 27-1, og gjera dette tydeleg gjennom forskrifta til lova.»

Elever og barnehagebarns personvern

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet støtter statsrådets vur-

dering knyttet til etablering av en personvernnorm for barnehage og skole. Statsråden viser i sin uttalelse til komiteen til at erfaringene med normen i helsesektoren er at den er omfattende og ressurskrevende å forvalte. Disse medlemmer er enige med statsråden i at felles støttetjenester og læremiddelkatalog, samt veiledning og rådgiving fra sentrale myndigheter til kommunal sektor, kan være et mer effektivt virkemiddel for å beskytte elevene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt viser til at elever i dag utsettes for et enormt kommersielt press i skolen gjennom skolens digitale enheter. Disse medlemmer viser til Forbrukerrådets høringsinnspill, som påpeker at det er

«i praksis svært vanskelig eller umulig for skoleeiere å styre hvordan teknologigigantene behandler personopplysninger om barna, og hvilken funksjonalitet som skrur av/på. Dessuten går teknologigigantenes forretningsmodell grunnleggende sett på bekostning av barns rettigheter, slik vi viste i rapporten vår 'Kommersiell utnytting av barn og unge på nett' fra 2024.»

Disse medlemmer mener at det er et betydelig behov for å styrke barns personvern i norsk skole. Ved å opprette et nasjonalt testsenter som kan bistå kommuner og skoleeiere med å vurdere personvern og sikkerhet i de konkrete digitale tjenestene, og hvor resultatene fra arbeidet til testsenteret inngår i en nasjonal tjenestekatalog som er godkjent med tanke på personvern og sikkerhet, vil man ha større mulighet til å sikre barns personvern. Det er samtidig viktig å øke personvernkompetansen i hele sektoren. Et tiltak for å oppnå dette er ved å etablere en personvernnorm for skolesektoren, etter modell av helsenormen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag i statsbudsjettet for 2026 om midler til å opprette et nasjonalt testsenter som bistår kommuner og skoleeiere med å vurdere personvern og sikkerhet i de konkrete digitale tjenestene som benyttes i skolen.»

«Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal katalog over digitale tjenester for bruk i skolen som er godkjent med tanke på personvern/sikkerhet.»

«Stortinget ber regjeringen opprette en personvernnorm for skolesektoren etter modell av helsenormen (Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren), og komme tilbake til Stortinget på egnet måte innen juni 2026.»

Lovutvalg

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk venstreparti og Rødt viser til at det i dag er vilkårlig om barn får noen som helst form for beskyttelse mot kommersielle krefter i skolen. Disse medlemmer viser til høringsinnspillet fra Barneombudet, som uttaler at de ser positivt på forslaget om å sette ned et lovutvalg som skal vurdere elevenes rettigheter og personvern både i barnehagen og skolen:

«Vi er bekymret for at regelverket som omfatter markedsføring er for fragmentert og uoversiktlig. Når ansvaret for håndheving av regelverket er spredt ut over mange ulike myndighetsorgan, mener vi det blir uoversiktlig både for forbrukere og for de som skal håndheve regelverket. Dette gir barn og unge et svakere forbrukervern. For at myndighetene skal kunne oppfylle sin plikt til å beskytte barn og unge på digitale flater og gi et styrket og mer helhetlig forbrukervern, mener vi det er nødvendig å utrede endringer i regelverket slik at det tilpasses dagens virkelighet.»

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et lovutvalg som skal vurdere elevenes rettigheter og personvern i barnehage og skole, og foreslå reguleringer som skal gjelde for kommersielle aktører som tilbyr digitale tjenester rettet mot barn og unge. Regjeringen bes også foreslå hvordan lovverket skal håndheves.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at barns personvern ivaretas, og at barn ikke utsettes for reklame på skolens enheter og i tjenester elevene benytter som del av undervisningen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede et forbud mot avhengighetsskapende mekanismer, samt sikre effektiv og avskrekkende håndheving av regelverket overfor næringsdrivende som bryter barns rettigheter på nett.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen straksinnføre krav om annonseblokkering på alle skolens digitale enheter,

både på skolens område og dersom enhetene er med elevene hjem.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede et forbud mot kommersielle kontrakter med skoler der barn blir brukt i reklameøyemed.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for utvikling av ikke-kommersielle alternative tjenester til bruk i skolen, og vurdere hvorvidt det bør legges føringer for å ta i bruk digitale tjenester med åpen kildekode, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag i statsbudsjettet for 2026 om midler til å opprette et nasjonalt testsenter som bistår kommuner og skoleeiere med å vurdere personvern og sikkerhet i de konkrete digitale tjenestene som benyttes i skolen.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal katalog over digitale tjenester for bruk i skolen som er godkjent med tanke på personvern/sikkerhet.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen opprette en personvern-norm for skolesektoren etter modell av helsenormen (Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren), og komme tilbake til Stortinget på egnet måte innen juni 2026.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen sette ned et lovutvalg som skal vurdere elevenes rettigheter og personvern i barnehage og skole, og foreslå reguleringer som skal gjelde for kommersielle aktører som tilbyr digitale tjenester rettet mot barn og unge. Regjeringen bes også foreslå hvordan lovverket skal håndheves.

Forslag fra Rødt:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen vurdere kva nettstader og appar som skal rammast av reklameforbodet i opplæringslova § 27-1, og gjera dette tydeleg gjennom forskrifta til lova.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre.

K o m i t e e n har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:107 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Kari Elisabeth Kaski, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Kathy Lie og Grete Wold om å ta kommersielle aktører ut av skolen – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 24. april 2025

Hege Bae Nyholt

leder og ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/1653-

Dato
24. mars 2025

Representantforslag nr 107 S 2024-2025 Om å ta kommersielle aktører ut av skolen fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Kari Elisabeth Kaski, Birgit Oline Kjerstad, Ingrid Fiskaa, Kathy Lie og Grete Wold

24.03.2025 Digitale tjenester er en stor del av hverdagen til barn og unge, og en stor del av det sosiale og kreative livet. Barn og unge har andre forutsetninger enn voksne for å forstå risikoer og konsekvenser av handlingene sine, eller kjenne rettighetene sine. Barn har derfor et særskilt krav på vern. Dette må ivaretas både av foreldre, det offentlige, frivillig sektor og næringsdrivende. Skolen må ivareta barn og unges personvern i skoletiden, særlig når barn og unge blir pålagt å bruke digitale løsninger av det offentlige.

Jeg får mange signaler, både fra foreldre, lærere og forskere om at digitalisering av skolen har flere problematiske sider. Som jeg også skrev i mitt svar til på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 8:92 (2023-2024) fra representantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad i fjor, tror jeg mange sitter med en følelse av at politikerne har gått for fort frem i digitaliseringen, uten å ha stilt de riktige spørsmålene om hva skjermbruken gjør med ungene våre. Det ser vi konsekvensene av nå.

Jeg er glad for at forslagsstillerne peker på sammenhengen mellom det kommersielle trykket barn utsettes for på digitale flater i dag, og brudd på grunnleggende personvernrettigheter. Denne sammenhengen har blitt løftet fram flere ganger de siste årene, blant annet i Personvernkommisjonens rapport, Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole og den nasjonale digitaliseringsstrategien. Jeg har iverksatt mange tiltak som i sum vil bidra til å styrke personvernet til barn og elever, og hindre at de blir eksponert for uønsket innhold på nett når de arbeider på skolen og hjemme.

Forslag 1 - annonseblokkering

Forslagsstillerne ønsker å straksinnføre krav om annonseblokkering på alle skolens digitale enheter, både på skolens område og dersom enhetene er med elevene hjem. Jeg mener det er unødvendig å bruke tid og ressurser på å innføre et selvstendig krav om annonseblokkering, når vi allerede har et særskilt krav om elevene ikke skal bli utsatt for visse typer reklame i opplæringsloven § 27-1 og i privatskoleloven § 7-1 a. Forbudet innebærer at skoleeier skal sørge for at elevene ikke blir utsatt for reklame som er egnet til å skape kommersielt press, eller som i stor grad kan påvirke holdninger, oppførsel og verdier, blant annet på skolens område, i lærebøker og andre læremiddel som blir brukt i opplæringen. Skoleeier må også sørge for at Internett og apper som brukes i opplæringen ikke er i strid med reklamereglene i opplæringsloven. Dette er noe som gjelder både når elevene er på skolen og når de tar med seg skolens digitale utstyr hjem.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en veileder om hvordan elever kan beskyttes mot uønsket og skadelig innhold på nett. Utdanningsdirektoratet anbefaler i denne at elever i barneskolen bare skal ha tilgang til utvalgt innhold på sine enheter, og at både ungdomsskolen og videregående må bruke oppdaterte filtre for å stenge ute uønsket og skadelig innhold. Fra erfaring vet vi at slike filtre også kan blokkere annonser og reklame. Skoler og skoleeiere må altså styre og begrense tilgang til internett og apper ut fra elevenes alder og modenhet. Direktoratet anbefaler at skoleeierne tar i bruk filter både på skolens nettverk og også på selve enhetene, dersom enhetene sendes hjem med elever på barnetrinnet. Veilederen gir også råd om hvordan elever som blir utsatt for skadelig innhold skal følges opp. Vi forventer at kommunene følger opp, og setter tydelige rammer.

Forslag 2 – nasjonalt testsenter

I statsbudsjettet for 2023 sikret regjeringen at det var midler til å utrede hvordan man best kan etablere felles støttetjenester til skoleeiere og skoleledere om personvern, informasjonssikkerhet og universell utforming. Dette mener jeg innholdsmessig er mye det samme som forslaget om å «opprette et nasjonalt testsenter». Hensikten med å opprette felles støttetjenester er å møte utfordringene kommuner, fylkeskommuner og private barnehage- og skoleeiere har med å etterleve regelverket når de skaffer seg og bruker digitale læremidler, læringsressurser og plattformer, slik at elevenes persondata ikke kommer på avveie og kan brukes kommersielt til profilering og målrettet reklame. Videre skal støttetjenestene kunne bidra til at digitale løsninger som brukes i barnehagen og skolen møter kravene til universell utforming og dermed styrker inkludering av alle barn og elever. Vi vurderer nå hvordan utredningen skal følges opp, i dialog med KS og kommunal sektor.

Opprettelse av et nasjonalt testsenter *kan* være en aktuell løsning om KS og kommunal sektor ikke klarer å følge opp tilfredsstillende.

Forslag 3 – nasjonal katalog

Effekten av felles støttetjenester vil bli forsterket gjennom etableringen av en nasjonal tjenestekatalog, også kalt «læremiddelkatalog». Læremiddelkatalogen er allerede under utvikling av Udir i samarbeid med Sikt (Kunnskapssektorens tjenesteleverandør).

Læremiddelkatalogen skal gi en søkbar oversikt over digitale læremidler og det er foreslått at katalogen skal kunne vise vurderingene av personvern og universell utforming som felles støttetjenester gjennomfører. På denne måten kan kommunene ta informerte valg når de gjennomfører anskaffelser av digitale læremidler.

Forslag 4 - personvernnorm

Det har kommet flere forslag om å etablere en personvernnorm for barnehage og skole, for eksempel fra Personvernkommisjonen og ekspertgruppen for digital læringsanalyse. Forslagene legger ulik forståelse av innholdet i og hensikten med en norm. Flere innspill nevner også Norm for informasjonssikkerhet og personvern i helse- og omsorgssektoren, en bransjenorm som er utarbeidet og forvaltes av organisasjoner og virksomheter i helse- og omsorgssektoren.

Erfaringene med normen i helsesektoren er at den er omfattende og ressurskrevende å forvalte. I tillegg er den bygd ut med veiledere som konkretiserer normens overordnede beskrivelser av krav, noe som øker ressursbehovet i forvaltningen av normen. Kombinasjonen av felles støttetjenester, læremiddelkatalog samt veiledning og rådgiving fra sentrale myndigheter til kommunal sektor, vil etter min mening kunne være et bedre, mer effektivt og mer fleksibelt virkemiddel for å trygge elevene, enn en personvernnorm.

Forslag 5 – lovutvalg om rettigheter og personvern

Representantene ønsker et lovutvalg som skal vurdere elevenes rettigheter og personvern i barnehage og skole og foreslå reguleringer som skal gjelde for kommersielle aktører som tilbyr digitale tjenester rettet mot barn og unge, samt forslag til hvordan lovverket skal håndheves.

Jeg mener at det ikke er god ressursbruk å sette ned et lovutvalg, fordi lovverket allerede har de reglene som er nødvendige for å beskytte barn og ungers personopplysninger i opplæringsloven og unngå kommersielt press i skolen. Barn og unges personvern i skolen har også nylig vært gjenstand for vurdering av personvernkommisjonen, og ekspertgruppen for digital læringsanalyse.

Som nevnt har opplæringsloven et forbud mot reklame som er egnet til å skape kommersielt press. Hvordan elevenes og barnehagebarns personopplysninger kan brukes er strengt regulert. Kommunene og fylkeskommunene og barnehager kan bare behandle personopplysninger når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter loven. Dette innebærer f.eks. at læremiddelprodusenter og leverandører av maskinvare og programvare ikke kan utnytte elevenes personopplysninger til egne formål, f.eks. kommersielle formål som reklame og markedsføring. Vi har derfor det regelverket vi trenger på dette feltet.

Jeg mener derfor det er viktigere å støtte skolene og barnehagene i arbeidet med å sørge for trygge digitale miljøer enn å sette ned nye utvalg. Her har blant annet Utdanningsdirektoratet nylig lansert en veileder om hvordan elever kan beskyttes mot uønsket og skadelig innhold på nett. Jeg mener derfor det ikke er behov for å nedsette et utvalg.

Forslag 6 - forbud mot kommersielle kontrakter

Skolen skal være en fellesarena for læring og utvikling for barn og unge. Elevene er i skolen for å lære, og aktivitetene i skolen må være relevante opp mot formålene med opplæringen etter opplæringsloven og innholdet i skolen slik det er fastsatt i læreplanverket. Jeg deler manges bekymring rundt de negative sidene ved at skoler og andre offentlige aktører inngår avtaler med Apple og andre tilsvarende selskap som innebærer markedsføring av deres produkter eller forpliktelse til bruk av visse typer læringsressurser.

I skolen skal elevene utvikle kunnskap, ferdigheter og holdninger som gjør at de kan mestre livet sitt og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Å la elever delta i reklame for kommersielle aktører fremmer ikke en slik utvikling. Lærere og skoleeiere bør ha handlingsrom til å velge læringsressurser ut fra hva som gir mest læring og utvikling for elevene. Vurderingene om hvilke ressurser som skal benyttes skal ta utgangspunkt i hva som er best for læring, ikke hva som er best for å fremme leverandørenes kommersielle interesser.

Jeg deler forslagsstillernes skepsis til kommersialisering av skolen, men mener det ikke er riktig å bruke ressurser på å utrede et juridisk forbud mot kommersielle kontrakter med skoler der barn blir brukt i reklameøyemed. Vi må være varsomme med å detaljregulere kommunene og fylkeskommunene. Jeg har tillit til at kommunene og fylkeskommunene gjør gode vurderinger og sørger for tilstrekkelig beskyttelse mot kommersielle krefter i skolehverdagen.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådens signatur

